

REESI SOODLA, KATI MÄNNIK
Hea Maja Pood

Veel pool sajandit tagasi oli värvi ise valmistamine pindade viimistlemiseks täiesti tavaline tegevus.

50 aastat tagasi teadsid maalrid täpselt, milline värv konkreetsele aluspinnale sobib, ja segasid selle valmis. Retsepte on selleks tarbeks olemas lugematul hulgal. Paljude värvide valmistamise ajalugu võib ulatuda suisa tuhande aasta taha, kuid et retsepte on pidevalt täiustatud, sobivad need suurepäraselt kasutamiseks ka tänapäeval.

Miks teha värvi ise? Esiteks tuleb see soodsam kui osta poest valmisvärv. Teiseks on sellisel juhul täpselt teada, mida värv sisaldab. Kolmandaks koosnevad need värvid looduslikest ainetest ja on seetõttu keskkonnale ohutud. Samuti tekib vähem jäätmeid, mida prügimäele viia.

Kuna talvisel ajal saab teha vaid tubaseid töid, siis keskendume sel korral siseviimistlusvärvidele. Traditsiooniliselt on siseruumides kasutatud lubi-, liim-, õli- ja lasuurvärve.

Lubivärv sobib nii sisse kui ka välja. Lubivärvi on lihtne valmistada, tarvis on vaid lubjapastat (1 mahuosa) ja vett (2–3 mahuosa), vajaliku värvi saamiseks tuleb lisada pigmenti (kuni 8% värvi kogusest). Pigment peab olema aluselises keskkonnas püsiv. Enne värvile lisamist peab see seisma lubjaveega segatuna kaks ööpäeva, et tagada pigmentide segunemine ja ühtlane värvitoon.

Lubivärvi tuleb pinnale kanda kolme kuni kuue õhukese kihina. Paks värvikiht võib hakata määrima ning krohvpinna kergesti maha kooruda. Enne värvi pealekandmist tuleb aluspinda niisutada lubjavee või veega. Viimase kihina tuleks pind pintseldata üle lubja- või mulliveega (mullivees olev süsihappegaas aitab lubjal kivistuda). Lubjavett saadakse 1 mahuosa lubjapasta ja 4–5 mahuosa vee segamisel. Segu jätta ööpäevaks seisma, peale tekkiv vee kiht ongi lubjavesi.

Põnev kaseiin- ehk kohupiimavärv. Kaseinivärviga sobib kuivades siseruumides katta krohvi, kivi, pappi ja pabertapeeti, linaõlilisaandi korral ka puitu. Kaseiin on piimavalgu lõhustamisel tekkiv liimaine. Valku leidub kõige enam kohupiimas, mistõttu just sellest värvi valmistatakse. Täiteaineks kasutatakse kriiti, värvi omaduste parandamiseks kaoliini (tugevdab, muudab värvi plastsemaks), vilgukivi (kaitseb ultraviolettkiirguse eest, teeb värvi keemiliselt kindlamaks), talki (teeb värvi paremini pintseldatavaks ja tugevdab kelmet) ning metüültselluloosi (liimaine, mis takistab täiteainetel värvianuma põhja vajuda).

Siinkohal on ära toodud üks mitmest võimalikust retseptist. Kõik pinnad tuleb enne värvi-

mist kruntida, et värv imenduks ühtlaselt ega kuivaks laiguliseks. Kaseinivärvi koostises on suur osa täiteainetel, mistõttu jäävad toonid murtud. Kui on soov saada intensiivseid toone, tuleks osa kuivainest asendada pigmentiga.

Kaseinkrundi valmistamiseks läheb tarvis 200 g rasvata kohupiima, 10 g booraksit või kaltsineeritud soodat ja 0,9 l vett. Booraks või sooda lahustada 130 ml kuumas vees ja segada kohupiima hulka. Lasta seista 0,5–1,5 tundi, aeg-ajalt segada. Seejärel lisada ülejäänud külm vesi. Krunt peab enne pealekandmist seisma kaks tundi. Liitri krundiga on võimalik katta ligikaudu 10 ruutmeetrit pinda.

Liitri kaseinivärvi jaoks sega samuti 200 g kohupiima vees lahustatud booraksi või soodaga ja lase seista umbes tund, aeg-ajalt sega. Samal ajal sega kokku täiteained (400 g kriiti, 100 g kaoliini, 50 g vilgukivi, 50 g talki, 3 g metüültselluloosi) ja umbes 400 ml vett. Lase seista üks-kaks tundi. Seejärel sega liim ja täiteained. Seda võib teha nii käsitsi kui ka elektrilise vispliga, jälgides, et segu liiga vahtu ei läheks. Kui vaja, võib pärast seda lisada veel veidi vett, et segu oleks hapukoorepaksune. Pigment (kuni 60 g liitri kohta) segatakse väikese koguse veega pastaks ja lisatakse siis värvile. Ideaalne oleks lasta värvil seista üle öö, et pigment saaks korralikult lahustuda.

Valmis segatud värv kuivab mitu tooni heledamaks. Puidupindade katmiseks lisatakse värvile peene joana kallates ja pidevalt segades vär-

TRADITSIOONILISTE värvide valmistamise koostis Tartus Hea Maja Poes.

FOTOD: REESI SOODLA